

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Аналіз музичних творів

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

«Бакалавр»
025 «Музичне мистецтво»
«Музичне мистецтво»
Бандура, Балалайка, Гітара,
Домра, Цимбали, Баян,
Акордеон

Курс	2
Семестр	3, 4

Статус

Обов'язкова

ECTS	4
Годин	120
Лекційні	34
Семінарські	34
Самостійна робота	52

Форма контролю

Залік, іспит

Інформація про викладача

ПІБ	Філатова Тетяна Володимирівна кандидатка мистецтвознавства, доцентка, в. о. професорки кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=zm0RHzUAAAJ&hl=uk&authuser=2
e-mail	filatova.tanya@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс аналізу музичних творів, що вивчається у вищому навчальному музичному закладі, включає у себе ряд тематичних блоків, котрі не заторкувалися у курсі музичного училища (наприклад, розуміння музичного твору як цілісної системи, функції розділів форми, рондальні, змішані, циклічні форми тощо). Однак вузівський курс, природно, розглядає також важливіші теми аналізу, що в загальних рисах вже були відомі з курсу училища, більш поглиблено, з більшим ступенем деталізації і, в той же час, з більшим принциповим узагальненням. У відповідності з цим завданням всі повторно заторкнуті теми викладаються в курсі аналізу з акцентами на походження та історичну еволюцію форм, логічні закономірності внутрішніх процесів формотворення та виразні можливості форми.

Метою курсу є пізнання і осмислення сутності музичного твору як культурно-художнього феномена, що репрезентує в собі весь спектр складових музичного мистецтва: від історичної епохи до конкретної музичної композиції.

Дана мета курсу обумовила наступні його **завдання**:

- оперування загальноприйнятими науковими поняттями і термінами: стиль, жанр, композиція, музична мова, музичний синтаксис тощо;
- розвиток практичних навичок аналізу музичного твору як звукової цілісності, що складається із взаємопов'язаних елементів: мелодії, ритму, гармонії, фактури тощо;
- розвиток практичних навичок аналізу музичного твору як художнього феномена;
- вміння визначити закладені в музичному творі різні можливості виконавських інтерпретацій.

Курс супроводжується ілюстративним матеріалом

Предметом курсу «Аналіз музичних творів» є процес становлення та історичного розвитку музичної мови та формотворення, специфіка їх прояву в музичному творі, як в певному історико-культурному феномені.

Об'єктом навчальної дисципліни є музичний твір як цілісність, що є репрезентантом музичного мислення та відображенням ідей епохи, національної художньої школи, стилю композитора тощо.

Структура. Навчальна дисципліна складається з двох модулів (1. «Принципи організації матеріалу в музичному творі», 2. «Історія розвитку західноєвропейських музичних форм Нового часу» та чотирьох змістових модулів (1. «Специфіка музичного мовлення та способи його організації», 2. «Загальні принципи дво- та тричастинності в музиці», 3. «Музичні форми на основі принципу тотожності», 4. «Музичні форми на основі принципу контрасту»).

Курс включає як лекційні, так і семінарські заняття. На лекціях викладаються основні теоретичні положення та алгоритм аналізу. Семінарські заняття проводяться за певними темами курсу, вони також включають аналітичну роботу з музичними творами. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

Студенти повинні знати:

- базові поняття курсу «Аналіз музичних творів»;
- специфіку формування історичного шляху розвитку музичної мови;
- вузлові моменти пов'язані з еволюцією музичних стилів та жанрів.
- основні історичні етапи розвитку та становлення всіх складових музичного твору як цілісного явища;

Студенти повинні вміти:

- самостійного знаходити та відбирати інформацію стосовно предмету курсу, критично оцінювати історичні та художні явища, наукові концепції;
- застосовувати існуючі засоби та підходи до вивчення музичного твору як цілісного явища;
- самостійно знаходити способи підходу до вивчення музичних творів різних епох;

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1. Предмет аналізу музичних творів: мета та завдання

Тема 2. Музичний жанр. Музичний стиль

Семінар. Поняття полістилістики в музиці XX ст.

Тема 3. Музична мова та мовлення.

Семінар. Функції мови як основного комунікативного фактора.

Тема 4. Тема та тематизм.

Тема 5. Музичний синтаксис, масштабно-синтаксичні структури.

Семінар. Масштабно-синтаксичні структури та їх роль у становленні та видозміненнях тематичного матеріалу.

Тема 6. Функції частин в музичній формі. Засоби експонування та розвитку матеріалу.

Семінар. Функціональні основи музичної композиції. Система функціонально-композиційних рівнів.

Тема 7. Період. Класифікація. Різновиди.

Семінар. Різновиди періодів: „моцартівський” період, період типу розгортання. Складний період.

Тема 8. Прості багаточастинні форми: двочастинна та тричастинна.

Семінар. Етапи розвитку простих форм.

Тема 9. Музичні форми західноєвропейського бароко. Фуга.

Семінар. Фуга як вища форма імітаційно-поліфонічного мистецтва.

Тема 10. Варіаційна форма.

Семінар. Варіації в музиці ХХ ст. та їх різновиди.

Тема 11. Складні багаточастинні форми та їх різновиди.

Семінар. Етапи еволюції складних форм.

Тема 12 Рондо. Рондоподібні форми.

Семінар. Рондо в музиці ХХ століття: індивідуальні прояви жанру та форми.

Тема 13. Сонатна форма та її різновиди.

Семінар. Сильова еволюція сонатної форми.

Тема 14. Циклічні форми.

Семінар. Цикли у вокальній музиці: об'єднуюча роль тексту, сюжету та різних композиційних прийомів.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, презентація, диспут.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекційні та семінарські заняття проводяться на платформі Zoom. Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Семінарські заняття, проведення тематичних та модульних форм контролю, виконання практичних завдань, обговорення проблемних питань тощо.

Загальний підсумковий контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх завдань, що виконувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенню питання про готовність кожного студента до заліку чи іспиту.

Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у 3 семестрі проводиться на диференційному заліку.

Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у 4 семестрі проводиться на іспиті за стобальною шкалою.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Самостійна робота студента (відпрацювання певних практичних завдань вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, тощо	10
3.	Відвідування аудиторних практичних занять	10
4.	Написання модульної контрольної роботи	10
5.	Підсумковий контроль (залік, іспит)	50
	Всього	100

Критерії оцінювання

Оцінка „**відмінно**” **A (90–100)** ставиться студенту, який у повному обсязі опанував теоретичним матеріалом, виявив глибокі системні знання, розуміння історичних процесів еволюції музичних форм; продемонстрував уміння оперувати загальноприйнятими науковими поняттями і термінами, аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента була безпомилковою.

Оцінка „**добре**” **B (82–89)** ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь була розгорнутою, але містила недостатньо вільне оперування професійною термінологією; виявив уміння аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 2-3 незначних помилки.

Оцінка „**добре**” **C (74–81)** ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь була розгорнутою, але не містила вільного оперування професійною термінологією; виявив уміння аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 3-4 незначних помилки.

Оцінка „**задовільно**” **D (64–73)** ставиться студенту, який не в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь не містила обґрунтувань окремих теоретичних положень, відрізнялась недостатньо вільним користуванням професійною термінологією; виявив достатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях різних музичних форм; виявив сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей

музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 4-5 помилок.

Оцінка „задовільно” **Е (60–63)** ставиться студенту, який частково опанував теоретичний матеріал, його відповідь не містила обґрунтувань окремих теоретичних положень, відрізнялась недостатньо вільним користуванням професійною термінологією; виявив недостатнє уміння аналізувати музичні твори, але обмежену зорієнтованість в жанрових, стильових, історичних особливостях різних музичних форм; виявив недостатньо сформовані навички визначення композиційних та драматургічних особливостей музичного твору, виявлення потенційних можливостей його виконавської інтерпретації; відповідь студента містила 6-7 помилок.

Оцінка „незадовільно” **FX (35–59)** ставиться студенту, який виявив пасивність в оволодінні теоретичним матеріалом, недостатнє усвідомлення логіки та особливостей музичного формоутворення, композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору, відсутність уявлення про музичний твір як художню цілісність, що є основою його музично-виконавської інтерпретації; це є свідченням фрагментарності музично-теоретичних знань і відсутності відповідних умінь; відповідь студента була неповною і містила значну кількість помилок.

Оцінки “незадовільно” **F (1-34)** заслуговує відповідь студента, який продемонстрував суттєву обмеженість теоретичних знань, відсутність аналітичних, практичних навичок і відповідних умінь.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНЕ НАВЧАННЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимова-Персидська Н. Про деякі закономірності впливу тематизму на фактуру [Текст] // Українське музикознавство : науково-методичний міжвідомчий щорічник / Академія наук УРСР, Міністерство культури УРСР. Київ, 1968. Випуск 3. С. 168–178.
2. Герасимова-Персидська Н. Характерні риси поліфонії М. Леонтовича [Текст] // Українська радянська музика : збірник статей : (питання історії і теорії музики). Київ, 1962. Випуск 2. С. 129–152.
3. Гнатів Н. Концепції тематизму в музикознавчих дослідженнях ХХ-ХХІ століть [Текст] // Київське музикознавство : 36. ст. Київ, 2012. С. 75-87.
4. Горюхіна Н. Сонатна форма у венських класиків [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського / ред. Тимошенко О. С., Лашенко А. П., Герасимова-Персидська Н. О., Зінкевич О. С., Пясковський І. Б., Черкашина М. Р., Тишко С. В., Котляревський І. А. 2000. Випуск 7: Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття. С. 9–16.
5. Горюхіна Н. Еволюція періоду. Київ, 1975. 95 с.
6. Горюхіна Н. Композиція музичного твору [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського / ред. Тимошенко О. С., Лашенко А. П., Герасимова-Персидська Н. О., Зінкевич О. С., Пясковський І. Б.,

- Черкашина М. Р., Тишко С. В., Котляревський І. А. 2000. Випуск 7: Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття. С. 16—30.
7. Завгородня Г. Деякі аспекти методології аналізу музичних творів [Текст] // Міжнародний вісник. Культурологія. Філологія. Музикознавство : Культурологія. Філологія. Музикознавство. Київ : Міленіум, 2015. Вип. II(5)2015. С.114-119.
 8. Іванова І. Способи роботи з вербальною компонентою у сучасній вокальній музиці (на прикладі ансамблів а capella українських авторів) [Текст] : магістерська наукова робота; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Історико-теоретичний факультет, Кафедра теорії музики ; керівник Тукова Ірина Геннадіївна. Київ, 2020. 141 с.
 9. Ковалінас М. Про Бетховена з прологосом, епілогосом і взагалі з логосом [Текст] // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського Упоряд. І.Б. Пясковський. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2012. Вип.94 : Юрій Іщенко та сучасний музичний простір. С.268-287.
 10. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві [Текст] // Музична україністика: сучасний вимір: : Вип.3 :3б. наук. ст. пам'яті композитора й музикознавця, доктора мистецтвознавства, професора Антона Мухи / Муха А., про нього; Ред-упоряд. О. Кушнірук; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2009. С.120-140.
 11. Коханик І. Динаміка смислоутворення в музичному стилі [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського / упоряд. Москаленко В. Г. 2006. № 60 : Теоретичні та практичні аспекти музичного смислоутворення. С. 25-32.
 12. Коханик І. Музичний стиль як сфера комунікації композитора, виконавця, музикознавця [Текст] // Київське музикознавство : Культурологія та мистецтвознавство. До 150-річчя Київського ін-ту музики ім. Р.М.Глієра. Збірка статей / НМАУ ім. П.І.Чайковського; Київський ін-т музики ім. Р.М. Глієра. Київ, 2017. Вип.55. С.70-81.
 13. Коханик І. Про визначення «музична драматургія» в сучасній музиці [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 103 А : Музична драматургія: теорія і практика. С. 3-11.
 14. Коханик І. Проблема музичного стилю та стильового утворення в контексті постмодернізму [Текст] // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної музичної академії імені А.В.Нежданової : Науковий вісник Одеської держ.муз.академії ім.А.В.Нежданової / Гол.ред.О.В.Сокол. Науковий вісник. Одеса : Друк, 2004. Вип.4 : Кн.2. С.29-41.
 15. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации: учебное пособие. Київ : 2012. 134 с.
 16. Москаленко В. Творчий аспект музичного стилю [Текст] // Київське музикознавство / редакційна колегія Грица С. Й., Зільберман Ю. А. ; редакційна колегія Зінкевич О. С. ; редакційна колегія Котляревський І. А., Тишко С. В., Черкашина М. Р. ; упорядник Тишко С. В., Гуменюк Т. К., Коханик І. М. [1998]. Випуск 1. С. 87—93.
 17. Приходько І. Інвенції та клавирні фуги Й. С. Баха. Инвенции и клавирные фуги И.С.Баха в курсі комп'ютерної нотографії [Текст] // Музичне мистецтво і культура : Music art and culture / Гол.ред. проф. О.В. Сокол; Одеська держ.муз.академія ім. А.В. Нежданової;. Одеса : Друкарський дім, 2011. С.166-178
 18. Приходько І. До визначення фуги [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : збірник статей та есе, присвячений ювілею Ніни Олександрівни Герасимової-Персидської / Міністерство культури і туризму України, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. 2008. Випуск 78 : Мистецтвознавчі пошуки. С. 262—276.

19. Приходько І. Про подвійне членування музичної мови [Текст] // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : Зб.наук.праць / Харьк.держ.ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського; Харьк., 2004. Вип. 13. С.62-71.
20. Приходько О. Канон як традиція: функціонування норм поліфонії строгого стилю в умовах сучасного хорового письма (на прикладі Трьох канонів Р.Мажуліс [Текст] // Київське музикознавство : Зб.ст. / Київський ін-т музики ім. Р.М. Глієра; НМАУ ім. П.І.Чайковського. Київ, 2011. Вип. 40. С.36-44.
21. Програмовані посібники в курсі аналізу музичних творів: Методичні рекомендації для викладачів музичних навчальних закладів. Київ, 1997.
22. Пясковський І. Інтерпретаційні механізми в імітаційній поліфонії [Текст] // Часопис Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського : Науковий журнал / Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського; Рожок В.І. Київ, 2011. № 1(10) 2011. С.31-39.
23. Самойленко О. Сучасна музична мова або мова сучасної музики: дві теоретичні парадигми одного художнього явища [Текст] // LAUDATIO : Ювілейна збірка наук. ст. на пошану проф. Юрія Ясіновського / Ясіновський Юрій, про нього; Львівська нац. муз. академія ім.М.В. Лисенка. Львів : Вид. Тарас Тетюк, 2014. С.155-164.
24. Стогній В. Сонатна форма як композиційна модель творів сучасних українських композиторів [Текст] // Загальне та спеціалізоване фортепіано у мистецькому просторі України / Львівська нац. муз. академія ім. М. Лисенка. Львів : СПОЛОМ, 2012. С.180-188.
25. Тилик І.[Текст] : музично-теоретичний практикум для студентів факультету музичного мистецтва спеціалізації хорове диригування; Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури України, Київський національний університет культури і мистецтв, Факультет музичного мистецтва, Кафедра академічного хорового мистецтва. Київ : Ліра-К, 2017. 63, [1] с.
26. Тукова І. Значення принципу детермінізму в організації музичної мови нового часу (на прикладі клавірних фантазій В. Ф. Баха) [Текст] // Мистецтвознавчі записки : Зб.наук.праць. / Держ.акад.керівних кадрів культури і мистецтв. Київ : ДАКККиМ, 2015. Вип. 28. С.11-22.
27. Тукова І. Музика і природознавство: взаємодія світів в умонастроях епох (XVII — початок XXI століття) [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства : 17.00.03; науковий консультант Герасимова-Персидська Ніна Олександрівна ; Міністерство культури та інформаційної політики України, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2021. 39 с.
28. Тукова І. Проблеми домінанти в теорії музичного жанру [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2006. № 44 : Музика XX століття: погляд із XXI. С. 180-185.
29. Тукова І. Про смислоутворюючу роль музичного жанру [Текст] // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки : Мистецькі обрії'2009 / Мистецькі обрії; Академія мистецтв України; Ін-т проблем сучасного мистецтва. Київ, 2009. Вип. 2 (11). С.213-218.
30. Тукова І. Про функціонування інструментальних жанрів західноєвропейського бароко в українській музиці другої половини XX століття [Текст] // Київське музикознавство. 2000. Випуск 5. С. 198—206.
31. Шип С. Музична мова в просторі музичної культури [Текст] // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Зб. статей / Ред.-упоряд. О. С. Зінкевич, М. Р. Черкашина-Губаренко. Київ, 2004. Вип. 33 : Музика у просторі культури. С. 25-37.
32. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. Київ: Заповіт, 1998. 368 с.
33. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті [Текст] // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2002. Вип. 16 :

Культурологічні проблеми української музики (Наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка). С. 154-177.

34. Щербакова Н. Про музичну композицію: методологічний аспект [Текст] // Часопис Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського : Науковий журнал / Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського; Рожок В.І. Київ, 2011. № 1(10) 2011. С.49-54.
35. Щербакова Н. Співвідношення слова і музики у вокальному творі за умови перекладу поетичного тексту [Текст] // Часопис Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського : Науковий журнал: / ред. кол.: Рожок В. І., Антонюк В. Г., Антонюк О. В. та ін. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2018. № 2(39). С.7-18.
36. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів. Музичні форми. Ч. 1. Тернопіль: Знання, 1999. 208 с.